

Соколова Вікторія Вікторівна,
аспірантка кафедри права та європейської інтеграції,
Харківський регіональний інститут державного управління
Національної академії державного управління при Президентові України,
м. Харків
ORCID 0000-0002-1162-2396

УДК 35: 327.7

doi: 10.34213/tp.20.03.06

ОСОБЛИВОСТІ ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ “ТЕХНІЧНЕ РЕГУЛЮВАННЯ” В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ

Здійснено аналіз підходів до визначення поняття “технічне регулювання” на підставі розгляду нормативно-правових актів країн Східного партнерства і України, наукових досліджень у сфері технічного регулювання закордонних і вітчизняних вчених. За результатами аналізу дійдено висновку, що здебільшого підходи до визначення цього поняття істотно відрізняються, зокрема і щодо характеристики об’єктів та суб’єктів технічного регулювання. Проаналізовано та досліджено особливості технічного регулювання в країнах Східного партнерства. Розглянуто структуру об’єктів і суб’єктів технічного регулювання. Обґрунтовано тенденції щодо посилення ролі публічного управління у сфері технічного регулювання. Зазначено про необхідність подальшого вивчення та комплексного аналізу системи технічного регулювання як складника публічного управління.

Ключові слова: публічне управління, технічне регулювання, суб’єкт технічного регулювання, об’єкт технічного регулювання, технічні регламенти, оцінка відповідності, ринковий нагляд.

Постановка проблеми. Сучасний стан трансформаційних процесів в Україні передбачає поступове зменшення впливу держави на політичні, економічні та соціальні процеси, включаючи кардинальну зміну ролі та застосування нових форм публічного управління у сфері технічного регулювання.

Система публічного управління має забезпечувати ефективне функціонування та взаємодію органів державної влади, місцевого самоврядування, громадських організацій і бізнес-середовища з метою реалізації державної політики в найрізноманітніших сферах суспільного життя, у т. ч. і щодо захисту людей, навколишнього середовища та майна від небезпек.

Захист суспільства, громадян і навколишнього середовища від небезпечних продукції, послуг та процесів є одним із найважливіших завдань Української держави, встановлених Конституцією України [1].

Головним механізмом публічного управління, здатним вирішувати цю проблему, є технічне регулювання, яке забезпечує налагоджену систему відносин між державою, виробником, виконавцем та споживачем продукції, послуг і процесів. Система технічного регулювання встановлює межі розумного втручання правових регуляторів у виробничо-господарську діяльність.

Підписання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС у 2014 р. стало основою для проведення комплексних політичних, соціально-економічних, правових та інституціональних реформ. Виконання в повному обсязі зобов’язань, узятих Україною відповідно до Угоди про асоціацію між Україною та ЄС забезпечить незворотність європейської інтеграції України, що, у свою чергу, дає змогу будувати міцні та взаємовигідні економічні й політичні зв’язки між Україною, ЄС та країнами-партнерами. Згідно зі звітом про виконання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС за 2019 р. зазначено, що реформування системи технічного регулювання є пріоритетною метою на 2020 р.

© Соколова В. В., 2020

Питання дослідження технічного регулювання як складника публічного управління актуалізується необхідністю його реформування та приведення у відповідність до потреб сучасної ринкової економіки, що в подальшому сприяло б інтеграції України до внутрішнього ринку ЄС та зміцненню її позицій на світових ринках.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Науковим дослідженням у галузі технічного регулювання присвячено праці закордонних і вітчизняних учених: І. Аронова, В. Бикова, В. Прохорова, В. Дятлова, В. Павлова, Д. Коршунова, Л. Віткина, А. Хонета, М. Леммел, Г. Филипчука, Р. Бичківського, І. Пилюгіної, Т. Захарюгіної та ін.

Слід звернути увагу на те, що авторами наукових статей ототожнюються такі поняття, як “технічне регулювання”, “система технічного регулювання”, “технічна регламентація”, проте в багатьох міжнародних і європейських нормативно-правових актах, наукових публікаціях визначення цих термінів взагалі відсутні.

Для термінології ЄС щодо сфери технічного регулювання характерним є вживання термінів “технічні бар’єри” і “технічні регламенти”, що мають дещо інше змістовне навантаження та, у свою чергу, є складниками загальної системи технічного регулювання.

Однак публічному управлінню у сфері технічного регулювання присвячено обмежену кількість робіт. Разом із цим після підписання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС реформа сфери технічного регулювання набула особливого значення, що й визначило актуальність досліджень у даній галузі.

Мета статті: проаналізувати сучасні підходи до визначення поняття “технічне регулювання”, визначити місце та роль технічного регулювання в публічному управлінні, надати характеристику суб’єктів та об’єктів технічного регулювання.

Виклад основного матеріалу. Призначення технічного регулювання – це максимальна міжнародна уніфікація процедур підтвердження якості, безпечності й сумісності продукції, процесів та послуг із максимальним охопленням усіх галузей і різноманітних чинників біозагроз (техногенних загроз) у процесі виробництва, надання послуг чи утилізації відходів, викидів [9].

Ефективне та результативне виконання цього завдання можливе лише за наявності відповідних правових та інституційних механізмів, що потребує розроблення необхідного понятійно-категорійного апарату. Невпорядкованість термінології перешкоджає взаєморозумінню спеціалістів та проведенню узгодженої політики щодо адаптації законодавства України у сфері технічного регулювання до законодавства ЄС. Тому необхідно провести аналіз сучасних підходів до визначення поняття “технічне регулювання”.

Досліджуючи теорію суспільного інтересу, німецький економіст Джон ден Хертог зазначив, що технічне регулювання являє собою різновид публічного управління, яке передбачає використання юридичних інструментів задля реалізації соціально-економічних цілей [13].

У рамках Організації Азіатсько-Тихоокеанського економічного співробітництва (ОАТЕС) технічне регулювання розглядають як процес, який забезпечує недискримінаційність допуску на ринок продукції, послуг та процесів, а також регламентує обсяг випуску з урахуванням безпеки навколишнього середовища та розподілу ресурсів, що належать до публічної власності. Технічне регулювання – установлення стандартів та контроль дотримання їх із

метою забезпечення технічної сумісності продукції та безпеки громадян та охорони довкілля [15].

Проведімо аналіз поняття “технічне регулювання”, законодавчо закріпленого в країнах Східного партнерства, які здійснюють поступовий перехід у сфері технічного регулювання на ринкову модель ЄС, засновану на Новому та Глобальному підходах [14].

Наприклад, у Молдові в Законі “Про технічне регулювання” зазначено, що технічне регулювання – це сукупність видів діяльності щодо встановлення вимог до продукції відносно її безпеки, умов реалізації й використання, а також щодо встановлення правил нагляду за ринком та оцінкою відповідності [4].

Грузія у сфері технічного регулювання керується відповідним нормативно-правовим актом, а саме “Кодексом про безпеку та вільний обіг продукту”. Але в цьому нормативно-правовому акті взагалі відсутній термін “технічне регулювання”, у той час як у ст. 1 цього Кодексу дуже детально зазначено цілі, що збігаються із загальними цілями технічного регулювання [2].

Законодавча база Республіки Білорусь у сфері технічного регулювання складається із законів “Про технічне нормування і стандартизацію”, “Про забезпечення єдності вимірювань”, “Про оцінювання відповідності і вимоги технічних нормативно-правових актів в сфері технічного нормування і стандартизації”. Зазначені закони враховують вимоги та принципи Нового і Глобального підходів до технічного регулювання в ЄС [3].

Поняття “технічне регулювання” законодавчо закріплено як технічне нормування, що є діяльністю зі встановлення обов’язкових для дотримання технічних вимог по відношенню до об’єктів технічного нормування, основним результатом якої є розроблення технічних регламентів Республіки Білорусь і технічних регламентів Євразійського економічного союзу. Також окремо визначено поняття “технічне нормування та стандартизація у військовій сфері”.

В Україні 10 лютого 2016 р. набрала чинності нова редакція Закону України “Про технічні регламенти та оцінку відповідності”. У Законі визначено технічне регулювання як правове регулювання відносин у сфері визначення та виконання обов’язкових вимог до характеристик продукції або пов’язаних із ними процесів та методів виробництва, а також перевірки додержання їх шляхом оцінювання відповідності та/або державного ринкового нагляду і контролю нехарчової продукції чи інших видів державного нагляду (контролю) [5].

Аналіз законодавства країн Східного партнерства у сфері технічного регулювання дає підстави для висновку, що здебільшого ці поняття істотно відрізняються, у т. ч. щодо визначення об’єктів та суб’єктів у сфері технічного регулювання.

Порівнюючи цілі технічного регулювання у країнах Східного партнерства, можливо встановити їхні певні розбіжності. Наприклад, у Грузії та Молдові це є захист життя і здоров’я людини, охорона навколишнього середовища та забезпечення вільного переміщення продукції. В інших країнах – забезпечення національної безпеки (Республіка Білорусь, Молдова, Україна), захист природних ресурсів (Республіка Білорусь, Україна), підвищення конкурентоспроможності продукції та усунення технічних бар’єрів у торгівлі (Республіка Білорусь, Молдова), прийняття та застосування технічних регла-

ментів і передбачених ними процедур оцінювання відповідності (Республіка Білорусь, Молдова, Україна, Грузія).

Також Республіка Білорусь окремо визначає технічне регулювання у воєнній сфері, а Грузія в загальних цілях технічного регулювання зазначила необхідність забезпечення здійснення будівельної діяльності шляхом повного дотримання вимог, встановлених технічним регламентом. Це ще раз вказує на той факт, що кожна країна будує власну систему технічного регулювання, ці системи не є тотожні та допускають існування різних підходів до формування їх та визначення основних складників.

Ця різниця у трактуванні поняття “технічне регулювання” в законодавчих та інших нормативно-правових актах є приводом для численних дискусій і провокує появу нових науково-теоретичних підходів.

В. Дятлова визначає технічне регулювання як “встановлення правових відносин між суб’єктами ринку з метою запобігання надходженню на ринок недоброякісної продукції, а також попередження дій, що вводять в оману набувачів, шляхом встановлення обов’язкових і добровільних вимог до продукції і здійснення заходів щодо оцінки її відповідності цим вимогам” [7].

Серед наукових напрацювань можна також виділити дослідження І. Плюгіної яка, зазначила що технічне регулювання – це “система правових актів різної юридичної сили, що регулюють певну групу суспільних відносин, предметом яких є забезпечення безпеки продукції на всіх етапах її життєвого циклу” [10].

А. Морозов вважає що дане регулювання – “це один із видів впливу на соціально-економічний розвиток країни, спрямований на захист учасників правовідносин, що виникають у процесі виробництва й обігу продукції, а також третіх осіб від шкоди і заподіяння шкоди” [11].

Будь-яке регулювання означає встановлення обов’язкових правил поведінки. Наприклад, у практиці менеджменту регулювання – це вид управлінської діяльності, спрямований на усунення відхилень, збоїв, недоліків тощо в керованій системі шляхом розроблення й упровадження керівною системою відповідних заходів. Функція регулювання детермінується нормативністю: у полі її зору перебуває будь-яке відхилення від норми [8].

У своєму дослідженні у сфері державного управління А. Перфильєв, розглядає регулювання як “одну з функцій державного управління, зміст якої виражається у впливі держави в особі окремих органів державної влади на суспільні відносини і зв’язки, що характеризуються високою активністю учасників, масовим характером, високою суспільною значущістю і відсутністю дієвих механізмів саморегулювання шляхом встановлення, скасування та коригування правил і рамок поведінки учасників зазначених відносин” [12].

Специфікою технічного регулювання є закріплення в нормативно-правових актах технічних норм, вимог, правил та заборон щодо безпечності продукції, процесів та послуг, які встановлюються суб’єктами публічного управління. Отже, технічне регулювання можливо розглядати як різновид правового регулювання відносин між суб’єктами технічного регулювання в процесі їх дій по відношенню до об’єктів технічного регулювання як складника публічного управління.

В українському законодавстві на цей час взагалі відсутні визначення поняття об’єкта та суб’єкта технічного регулювання, а в науковій літературі існує плутанина, викликана сучасними тенденціями в реформуванні систе-

ми технічного регулювання, а саме посиленням застосування владою принципу публічності.

Сучасна система технічного регулювання повинна рухатись у напрямі зниження економічного та адміністративного тиску на об'єкти технічного регулювання, усунення технічних бар'єрів у торгівлі, підвищенню ефективного захисту ринку від недоброякісної, потенційно небезпечної, фальсифікованої й контрафактної продукції, а також послуг і процесів.

Важливою є тенденція щодо підсилення впливу громадськості на діяльність органів влади у сфері технічного регулювання та громадського контролю діяльності управлінського апарату.

Розглядаючи сферу технічного регулювання, необхідно виділити суб'єкти та об'єкти з урахуванням сучасних тенденцій.

До об'єктів технічного регулювання відносяться: продукція та процеси, пов'язані з життєвим циклом продукції, послуги, конкретні матеріали, складники, обладнання, системи, особи, персонал чи орган, до яких встановлено вимоги в технічних регламентах.

До життєвого циклу продукції відносяться процеси проектування (включаючи вишукування), будівництва, монтажу та налагодження обладнання, виробництва, експлуатації, зберігання, пакування, маркування, етикетування, перевезення, реалізації, утилізації, виконання робіт і надання послуг.

Цей перелік не є вичерпаним та завжди буде змінюватися, тому що різноманіття об'єктів технічного регулювання пов'язано зі стрімким розвитком нових технологій, матеріалів, виробів, методів і процесів виготовлення. Держава не володіє необхідними ресурсами, як матеріальними, так і людськими, для того щоб встежити за цими змінами, а головне – не може кваліфіковано оцінити їхню безпечність і придатність до використання, що є однією з причин роздержавлення системи технічного регулювання в економічно розвинутих країнах.

Виникає необхідність використання механізму публічного управління в цій системі, а саме передачі функцій, які історично були прерогативою держави, до приватного сектору для виконання функцій надзору, контролю та оцінювання відповідності за об'єктами технічного регулювання.

В Україні процес роздержавлення системи технічного регулювання розпочався з 1 січня 2018 р., у зв'язку з тим, що втратив чинність Декрет Кабінету Міністрів України "Про стандартизацію і сертифікацію" від 10 травня 1993 р. № 46-93. Тобто з цієї дати державна система сертифікації УкрСЕПРО припинила своє існування. Було започатковано поетапний процес реформування системи технічного регулювання з переходом від обов'язкової сертифікації в державній системі сертифікації (УкрСЕПРО) до європейської системи оцінювання відповідності.

Ці зміни в системі технічного регулювання України вплинули на структуру суб'єкта технічного регулювання.

До суб'єктів технічного регулювання відносяться: органи державної влади, що формують політику у сфері технічного регулювання, органи державного контролю та надзору за дотриманням вимог технічного законодавства, органи публічного управління з делегованими повноваженнями у сфері технічного регулювання (інституції, акредитовані органи з оцінювання відповідності та випробувальні лабораторії, органи з інспектування тощо.), недержавні організації, суб'єкти господарювання та їхні громадські

об'єднання, технічні комітети зі стандартизації, юридичні та фізичні особи, що є суб'єктами системи технічного регулювання.

Поточний етап реформування державного сектору в Україні потребує удосконалення механізму публічного управління як виду діяльності, що має забезпечувати ефективне функціонування системи органів державної влади з метою реалізації державної політики у сфері технічного регулювання, базуючися на таких факторах, як ефективність, прозорість та відкритість.

Висновки з цього дослідження і перспективи подальших розвідок у цьому напрямі. Проаналізувавши сучасні підходи до визначення поняття “технічне регулювання”, на прикладі досвіду країн Східного партнерства щодо імплементації законодавства у сфері технічного регулювання та приведення його у відповідність до європейських норм, можливо зазначити, що здебільшого трактування цього поняття відрізняються, у т. ч. і щодо об'єктів та суб'єктів технічного регулювання.

З урахуванням напряму розвитку сфери технічного регулювання виявлено тенденції до розширення кола об'єктів технічного регулювання, які пов'язано зі стрімким розвитком нових технологій, матеріалів, виробів тощо. Це, у свою чергу, стало однією з причин роздержавлення системи технічного регулювання як в економічно розвинених країнах так і в Україні.

Поетапний процес реформування системи технічного регулювання в Україні з переходом від обов'язкової сертифікації в державній системі сертифікації (УкрСЕПРО) до європейської системи оцінювання відповідності суттєво вплинув на структуру суб'єктів технічного регулювання.

Ці інституціональні зміни в структурі суб'єктів технічного регулювання підсилили вплив громадськості на діяльність органів влади у сфері технічного регулювання.

Слід зазначити що сучасні процеси реалізації Угоди про асоціацію між Україною та ЄС вимагають поступової адаптації вітчизняного законодавства та проведення реформ, у т. ч. у сфері технічного регулювання, що потребує вдосконалення механізму публічного управління щодо правового регулювання відносин у сфері визначення та виконання обов'язкових вимог до характеристик продукції або пов'язаних із ними процесів та методів виробництва, а також перевірки додержання їх шляхом оцінювання відповідності. Таким чином, роль технічного регулювання як складника публічного управління потребує подальшого вивчення та повинна стати предметом наступних комплексних досліджень.

Список використаних джерел

1. Конституція України. ВВР України. 1996. № 30. С. 141. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.
2. Кодекс о безопасности и свободном обороте продукта : Закон Грузии от 08.05.2012 г. № 6157-Іс. URL: <https://matsne.gov.ge/ka/document/view/1659419?publication=30>.
3. О техническом нормировании и стандартизации : Закон Республики Беларусь от 05.01.2004 г. URL: <http://pravo.by/document/?guid=3871&p0=H10400262>.
4. О техническом регулировании : Закон Республики Молдова от 22 12.2006 г. № 20-ХVI. URL: http://base.spinform.ru/show_doc.fwx?rgn=18037.
5. Про технічні регламенти та оцінку відповідності : Закон України від 15.01.2015 р. № 124-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/124-19>.
6. Звіт про виконання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС за 2019 рік. URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/55-GOEEI/ar-aa-implementation-2019-4.pdf>.
7. Дятлова В. В. Роль держави у сфері технічного регулювання. URL: [http://www.dridu.dp.ua/vidavnictvo/2009/2009-03\(3\)/09dvvstr.pdf](http://www.dridu.dp.ua/vidavnictvo/2009/2009-03(3)/09dvvstr.pdf).

8. Осовська Г. В., Осовський О. А. Основи менеджменту : навч. посіб. Київ : Кондор, 2006. 664 с.
9. Сафонова О. М. та ін. Міжнародне технічне регулювання : навч. посіб. Харків : ХДУХТ, 2013. 372 с.
10. Границы правового регулирования: науч.-практ. пособие / отв. ред. И. В. Плюгина, Е. В. Черепанова. Москва, 2011. С. 39.
11. Морозов А. Н. Международно-правовые аспекты технического регулирования в Таможенном союзе. *Журнал российского права*. 2012. № 4. С. 78.
12. Перфильев А. В. Регулирование как функция государственного управления : дис. ... канд. юрид. наук. Москва, 2004. 175 с.
13. 5000 GENERAL THEORIES OF REGULATION Johan den Hertog Economic Institute. CLAV, Utrecht University © Copyright 1999 Johan den Hertog. URL: <https://reference.findlaw.com/lawandeconomics/5000-general-theories-of-regulation.pdf>.
14. Guide to the Implementation of Directives Based on New Approach and Global Approach. URL: https://ec.europa.eu/growth/content/guide-implementation-directives-based-new-approach-and-global-approach-0_en
15. Relationships between regulators and competitions. OECD : Committee on competition law and policy, 1999. P. 8. URL: <http://www.oecd.org/regreform/sectors/1920556.pdf>.

References

1. Konstytutsiia Ukrainy [Constitution of Ukraine]. (1996). Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy (VVR) № 30. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.
2. Kodeks o bezopasnosti i svobodnom oborote produkta [Safety and Free Trade Code]: *Zakon Gruzii* ot 8 maya 2012 g. No. 6157-lc. URL: <https://matsne.gov.ge/ka/document/view/1659419?publication=30>.
3. O tehničeskom normirovanii i standartizatsii [On technical regulation and standardization]: *Zakon Respubliki Belarus* ot 5 yanvarya 2004 g. URL: <http://pravo.by/document/?guid=3871&p0=H10400262>.
4. O tehničeskom regulirovanii [About technical regulation]: *Zakon Respubliki Moldova* ot 22 dekabrya 2006 g. No. 420-XVI. URL: http://base.spininform.ru/show_doc.fwx?rgn=18037.
5. Pro tehnični rehlementy ta otsinku vidpovidnosti [About technical regulations and conformity assessment]: *Zakon Ukrainy* vid 15 sichnia 2015 r. No. 124-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/124-19>.
6. Zvit pro vykonannya Uhody pro asotsiatsiyu mizh Ukrainoyu ta YES za 2019 rik [Report on the implementation of the Association Agreement between Ukraine and the EU for 2019]. URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/55-GOEEI/ar-aa-implementation-2019-4.pdf>.
7. Diatlova, V.V. (2009). Rol derzhavy u sferi tehničnoho rehuliuвання [The role of the state in the field of technical regulation]. URL: [http://www.dridu.dp.ua/vidavnictvo/2009/2009-03\(3\)/09dvvstr.pdf](http://www.dridu.dp.ua/vidavnictvo/2009/2009-03(3)/09dvvstr.pdf) [in Ukrainian].
8. Osovska, H.V., Osovskiy, O.A. (2006). Osnovy menedzhmentu [Fundamentals of management]. Kyiv: "Kondor" [in Ukrainian].
9. Safonova, O.M. and other. (2013). Mizhnarodne tehnične rehuliuвання [International technical regulation]. Kharkiv: KhDUKhT [in Ukrainian].
10. Granitsyi pravovogo regulirovaniya [Limits of legal regulation]. (2011). I.V. Plyugina, E.V. Cherepanova (Eds.). Moskva [in Russian].
11. Morozov, A.N. (2012). Mezhdunarodno-pravovyye aspekty tehničeskogo regulirovaniya v Tamozhennom soyuze [International legal aspects of technical regulation in the Customs Union]. *Zhurnal rossiyского права*, 4, 78 [in Russian].
12. Perfiliev, A.V. (2004). Regulirovanie kak funktsiya gosudarstvennogo upravleniya [Regulation as a function of public administration]. *Candidate's thesis*. Moskva [in Russian].
13. 5000 GENERAL THEORIES OF REGULATION Johan den Hertog Economic Institute. CLAV, Utrecht University © Copyright 1999 Johan den Hertog. URL: <https://reference.findlaw.com/lawandeconomics/5000-general-theories-of-regulation.pdf>.
14. Guide to the Implementation of Directives Based on New Approach and Global Approach. URL: https://ec.europa.eu/growth/content/guide-implementation-directives-based-new-approach-and-global-approach-0_en.
15. Relationships between regulators and competitions (1999). OECD: Committee on competition law and policy. URL: <http://www.oecd.org/regreform/sectors/1920556.pdf>.

Sokolova V. V.,

Postgraduate Student of Law and European integration Department, KRIPA NAPA, Khakov

ORCID 0000-0002-1162-2396

TECHNICAL REGULATION AS A COMPONENT OF PUBLIC ADMINISTRATION

The article analyzes the approaches to the definition of the term “technical regulation”, based on the normative legal acts of the countries of the Eastern Partnership and Ukraine, and scientific researches in the sphere of technical regulation of foreign and domestic scientists.

The analysis concludes that the approaches to defining this concept differ greatly, including the definition of objects and entities of technical regulation. Reasons for the denial of technical regulation in economically developed countries have been identified. The concepts and structure of the objects and subjects of technical regulation are provided.

Taking into account the current trends in the field of technical regulation, a variety of technical regulation objects has been identified due to the rapid development of new technologies, materials, products and more. This, in turn, was one of the reasons for the denial of the technical regulation system both in economically developed countries and in Ukraine.

The role of public administration in the field of technical regulation is substantiated. The necessity of further study and comprehensive analysis of the technical regulation system as a component of public administration is noted.

Keywords: public administration, technical regulation, subject of technical regulation, object of technical regulation, technical regulations, conformity assessment, market supervision.

Надійшла до редакції 10.09.2020 р.